

SZILÁGY-SOMLYÓ.

TÁRSADALMI HETILAP

és A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felélős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
NAGY LÁSZLÓ.

SZERKESZTŐSÉG:

Sz.-Somlyón az ev. ref. papi háznál,
hová az előfizetések és a kéziratok küldendők.
Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

A sz.-somlyói polgári leányiskola.

(i.) Olvasóink bizonyára emlékezni fognak, hogy nevelés-ügyünkről írott czikk-sorozatunk végén hangsúlyoztuk, miszerint Sz.-Somlyónak egyebekben felül multhatlanul-szüksége van egy polgári leány-iskolára s különösen hangsúlyozva lett, hogy nem „felső leány-iskola” kell nekünk, hanem „polgáriléány-iskola”.

Ezen nyilatkozatunk azon szerencsében részesült, hogy Kf aláírással laptársunk a „Szilágy”-ban egy meleg hangú, érvekben gazdag s szigorúan a nő-növelés fontos érdekének előmozdítását és biztosítását célzó czikk-sorozatot vont maga után.

És ez jól van így. Hisz mi mindig azon nézetben voltunk és vagyunk s minden törekvésünk oda irányul, hogy a megyében megjelenő két lap ne egymás ellen, hanem egymás mellett működjék. Ugyanazért nem tartanánk terheesebb köteleységmulasztást, mintha lapjaink a felvetett közérdekű kérdéseket kölcsönösen agyonhallgatnák. Ellenkezőleg fel kell venni a jóindulatú vita fonálát, fejteni, érlelni az eszmét s ezáltal elősegíteni mindazt, a mi szép, jó és nemes e megyében létesíthető. Nem azért mondjuk, mintha panaszunk lenne tisztelt laptársunk a „Szilágy” ellen, — de mondjuk különösen azért, mivel a „Zilahyi állami felső-leányiskola” című czikk-sorozat meleg hangja, ha mindenekben nem írjuk is alá, kellemesen hatott. És szólunk különösen azért, hogy a megye növevelés ügyét megteremtsük és azután fejlesszük közakarattal.

Igen mert valljuk meg nyiltan, hogy megyénkben az annyira fontos növevelésről beszélni lehet, mint a melyet még ezután kell megteremteni, de ez idő szerint e szent ügynek nálunk még multja nincs. Megvoltak ugyan évszázadok óta a felekezeteknek kezdetleges iskolái (tisztelet az 1—2 jobbacská iskolának), de azokban valljuk meg a tudomány nem nagy mértékét nyerték a leánygyermeknek. Sőt saját tapasztalásunkból mondhatjuk, hogy akadtunk

olyan községre, a hol egyetlen leánytanulót sem találtunk, mert a nép azon nézetben volt, hogy leánygyermek tanuljon meg fonnai, sütni, de már írni és olvasni nem, mert az veszedelmes. Ezen állapotokon gyökeresen van ugyan segítve az 1868. XXXVIII. t. cz. által, a miért nem ismételhetjük eléggé, hogy br. Eötvös József emléke áldott. E törvény keletkezése óta határozott javulást tüntetnek fel a felekezeti iskolák, jó példával járnak elől a szervezett községi iskolák és hisszük, hogy általában népnevelés-ügyünk s ebben a leányok nevelés-ügye is hathatós lendületet nyerend a felállítandó állami népiskolák által.

Ámde mind ez még csak kezdet és legyek bármily jól berendezve a felekezeti, községi és állami népiskolák: ez még csak az alap és ha csak ezen intézeteink vannak és lesznek, nőnevelésről nem beszélhetünk. Felső és polgári leányiskolákra van nekünk szükségünk és pedig nem is 1—2-re, hanem legkevesebb négyre.

Nem akarjuk ugyan mi, hogy leányaink mind tudós hölgyekké növeltessenek, de nem írjuk alá azt sem, hogy a nő kezébe „nem toll való, hanem fakanál.”

A gözzel járó, villanynyal író kor kisebb-nagyobb mértékben kiveszi az asszonyokat is a gazdasszonykodás szerény, de fontos köréből s megköveteli a társadalmi munkásságot. És pedig ezen társadalmi munkásságot nemcsak azoktól követeli meg az új idő, a kik azon szerencsés helyzetben voltak, hogy az elemi ismereteken felül még magasabb nevelést is nyerhettek, de azoktól is, a kik sem házi nevelőt tartani, sem leánygyermeküket nagy városba magasabb tanintézetbe elvinni kellő anyagi erővel nem rendelkeznek. Már pedig a megye azon középosztályú lakóinak, a kik szeretnék leánygyermeküknek is megadni a kor-kívánta műveltséget, de annak valóztatására kellő anyagi erővel nem rendelkeznek, éppen ⁹⁹/₁₀₀-tőlja várja a felsőbb intézeteket.

Ezeket kívántuk most általánosságban me-

gyénk növevelés-ügyéről elmondani. De itt nem kívánunk megállni, sőt a „Szilágy” czikk-sorozatára visszatérve, azzal tüzetesen foglalkozandunk.

Addig is meleg kézszorításunkat a lapnak és czikkírónak!

Fővárosi levél.

Ápril 6. 1884.

Mult heti újdonságként tartoznám Bartók Lajos „Kendi Margit” című szindarabja bírálatát és ismertetését. Azonban fontosabb tárgyak elfoglalják a helyet, melyet nekem a t. szerkesztőség átengedhet becses lapjában, s így csakis röviden annyit: Kendi Margit határozott tetszést aratott. Tárgya: Magyarország és erdély multjából van meritve. Történelmi darab, finom ékes, igazi magyar nyelvvel. Diszletei gyönyörűek. Legjobb megfélepi a nézőt, Kolozsvár piacának a templommal való élethű dekorációja, a nemz. színház festője által. Bartók Lajos megmutatta, hogy nemcsak kitiűő élelzap szerkesztő és író, (Bolond Istók) lapjában, de kitiűő poéta is.

Minthogy már a szindarabokról van szó, ne hagyjuk utoljára „Czigány Pannát” sem, Almásy Tihamér színművét, mely a népszínházban tegnapelőtt este adatott legelőbb. Almásy ismert író; „Milimári”-ja, „Tót lány”-ja force szerepei Blahánának. Most irt neki egy czigány szerepet; a „Czigány Pannát.”

A népszínház közönsége elragadtattott az isteni Blaháné czigány dialectusa által épen úgy, mint a tótossal, a „Tót lány”-ban. Csakhogy „Czigány Panna” drámai népszínmű levén, a közönség a czigány lány küzdelmeit nem fogta fel elég komolyan. A közönség folyton kacagott, kacagta a czigány jogos gyűlöletét, kacagta Panna kétségbeesett felkiáltását is, midőn megtudja, hogy szeretője őt csak fogadásból hódította meg. Persze, e kétségbeesett felkiáltás ez volt: „Verjen meg a devia.” Hanem azért Panna végül boldog lesz. S a közönség is az, hogy Blaháné remek alakításánál jelen lehetett.

Az anarchisták ügyével körülbelül végzett a rendőrség. Bebizonyult a főbűnösök, hogy ők összekötö-

TÁRCZA.

Elmaradt koszoru

— Főt. Szepeszy Péter tanársirjára. —

Válásra kondul a harang,
De mily szörnyű rémes e hang.
Bezúgja a csendes léget,
Hirdeti a tűrő létet.

A fájdalom mely kikisér,
A szívekben nem soká él;
A világ oly könnyen feled
S kitűrli egyszerű neved.

De koszorut köt a hála,
S a tanárnak tanítványa
Reá teszi hön érezve:
Néma sirod kereszjére.

Udvardy József.

Tavaszsza.

Kikelt már az elvetett mag,
Megzöldültek a barázdák.
Még hideg szél zúgott tegnap,
Napfény ékesíti a márt,

Mosolyára nyílik kelyhe,
Bokor alján az ibolyának,
Új életről beszélgetve
Snsognak a rüges galyak.

Temetőnek barna hantján
Kis bogárka szerte futkos,
A mohok közül kibujván
Tarka gyík is ébredet most.
Korhadt fejfa koszorúja
Friss virággal ékesítve
Enyhe szellő sugja bűgja:
Itt sincs minden elveszítve.

Kit komor bú kinja, gondja
Téli éj kódéval főd bé,
Hallá, madárdal zengi, mondja:
Nincs reménytelenség többé.
A patak lehánnya kérgét,
Vig morajjal fut sietve
Ékesítve partja szélét
Kikeletnek nefelejtse.

Hallom én is bűvös hangját,
Látom báját a tavasznak,
De keblemet nem hatja át
Virágot ott nem fakaszthat.
Örüljetek dalon, lombon,
Nem vidámit engem a sem.
Van egy hervadt kis virágom,
Azt siratom keservesen!

Surányi Gyula.

Regény az életből.

Irta P.

(Folytatás.)

Egy pandur győzelem kiáltással tör ki a szobából, kezében véres kést tartva.

Ezen kés Órás Ferenczé volt. Egy másik pandur ruházatát kezdi átkutatni!

A mint csizmáit erőszakosan lerántja, egyik csizmaszárából ezüst kanál esik ki.

Nincs tehát semmi kétség a felett, hogy a fiatal, szép korcsmárosné Órás gyilkolta meg.

Ő e vádra eliszonyodik és habár helyzetével még most sincs egészen tisztában, mégis sejti, hogy halálos veszedelemben forog.

A féltékeny korcsmáros, mint halál rém retentő kacajjal csörömpöl előtte az elítéltek rablánczaival.

„El vele, — parancsolja a csendbiztos; — 3 óra alatt Órás az akasztófán függ.”

„És pihenni fog, ha a szél engedi,” — teszi hozzá nyers humorral egy vén pandur, — a szerencsétlent irgalmatlanul meglökdös, hogy serkenjen fel részeg mámorából.

A rögtönítelő bíróság, mely Borsodmegyében élet és halál fölött itél, összeül.

A mi régi jó táblabíróinkat nem lehet azon szemrehányással illetni, hogy elsiették, vagy könnyelműen

tésben állottak a bécsi anarchistákkal, kik a két rendőrtöst megölték, sőt Eisert bankár és családja gyilkosai is. A Fortunában hallgat most a sok izgató, és munkáslapszerkesztő.

A rendőrség pedig az alját e kompániának eltoloncozta; s így bevégezte e nagy munkát.

Igy a mi rendőrségünk azt hitte, majd szépen lenyughatik egy időre, s éber fülére hajthatja gondteli fejét.

De ime újabb dolga akadt.

Nagyobb vadakkal lett baja. Nemesebb fajta merénylőkkel, t. i. a képviselők elleni attentatumok tettesseivel.

A mult héten irtam röviden, hogy Ugron Gábert, Verhovay párthívei megverték Czeglédén.

Azóta Ugron Gábor erős, székely koponyája begyógyult, s a sebláz nem gátolta őt abban, hogy Széll György képviselőt, Verhovay hívét felfrisskázza.

Alig fricskálták meg az öreg Széllt, már Ugron Gábor Kaas Ivor bárót provocálta, s megvivott vele.

De Ugron Gábor babérait megirigyelte Hermann Ottó a pókász képviselő ur.

Megrázta sárga-ősz sörényét és ő is botrányt akart csinálni. Ugyanis, a Verhovay párthívei és lapjának munkatársai, bejártak mint tudósítók az országház folyosóira.

Hermann Ottó nem szerette, hogy Clair és Szemenecz a Verhovay journalistái őt fixirozzák. Kapta magát és a háznagygyal, mint ott jogtalanul megjelenteket kiutasították.

Ezt a két hírlapíró sem tűrte el, s midőn a képviselőház ülésének vége volt, s Hermann hazafelé halagott, Clair és Szemenecz egy bottal a Herrmann fejére ütöttek, beverve a magastetejü kalapját füléig. — Herrmann erre stílyes botját emelé Szemeneczre, ki revolverrel fenyegette őt. Nagy népesödület lett a múzeum köruton, s a vége az lett, hogy Clair és Szemenecz a rendőrséghez kísérték.

A rendőrség tehát újabb merénylőkkel van jelenleg elfoglalva. Hermann Ottó merénylőivel.

A képviselők pedig stílyes botokkal járnak és 24 lövetű revolverrel kezükben.

Nagyszerű állapot. A szétszakadt szélsőbal veszekedik egymással, mint kutya és macska. S épen jókor! A választások küszöbén. Mily pompás dolog ez most Tiszára nézve. A legjobb kortes sem hajtja ugy az ő malmára a vizet, mint az ellenzék kebelében támadt belső vizsály.

Interpellációk nyujtatnak be szélső balról, a képviselők védelmére szóló törvényjavaslatról. Sőt Mocsáry Lajos, a szélső baloldali vezér súlyosbított halálbüntetést kér a képviselők elleni merénylőkre kimondatni.

Juuj! Vissza akarnánk menni még a kerékbe-tőzésre is talán.

En azt hiszem, Herrmann Ottó épen ugy hibázott, midőn két journalistát kivezetettett, mint a két szeles bolond ifjú, ki így akarta őt provokálni.

Azonfelül Herrmann ur oly erős, csontos ember, hogy stílyes botjával kiüthette volna a kis, gyöngye Szemenecz kezéből a revolvert és ugy elpáholhatta volna rendőri beavatkozás nélkül.

Most e két maggondolatlan ifjú talán súlyosb büntetést fog kapni, mint melyet érdemel.

A ház különben szerencsére májusban szétoszlik, és remélhetőleg botrány nélkül. Melegebben búcsuznak is majd a honatyák és ifjú honatyácskák, ki tudja, lesz-e mandatum!?

Bogdanovich György.

átugrálták a főbenjáró ügyet Ez esetről Órás büntette oly világos és oly kétségbevonhatatlan volt, védőügyvédje sem merte tagadni és magát a tényt védelmezni, s csak egy mentséget lón képes védenze érdekében felhozni, azt t. i. hogy védenze e tettet beszámíthatlan állapotban — holt részegen — követte el.

Azonban ez inkább nehezítő, mint könnyítő körülmény. A megyék rögtön ítélő bíróságokat legfőképen azért kértek a királytól, hogy az emberölések, melyek az ítások közti verekedések alkalmával napirenden vannak drákok szigorral büntessék, hogy ezáltal az ily vértettek gyakori ismétlését elkerüljék. És most a bírák előtt egy szivtelen rablógyilkos áll, ki egy segély- és védtelen nőt 16 késszurásban lemészárol.

Undorító, férfiatlan és aljas büntett!

A véres kés, az ezüst kanál bizonyítottak elene, a szurási sebek alakja és kiterjedése egészen olyanok.

Órás konok hallgatása következtében reá a halál-ítélet kimondatott. Nem irhatjuk le azon szívszaggató jelenetet, a mely Órás szerencsétlen családjának a börtönbe bocsátásakor bekövetkezett, hogy a fogolytól végbúcsút vegyenek. Mily agyrázkódtató bucsu ez!

Izsonnyal nyugtatá rajta megüvegesedett szemeit az ősz anya, és ugy tetszett neki, mintha ezen üvegfenyű szemek ezer átkot lövelnének reá. És neje, az a tündérszép, bájos nő pokoli rémhez hasonlít.

A kétely, a kárhozat, megvetés és utálat borza-

Vidéki levél.

Mélyen tisztelt szerkesztőség!

A „Szilágy-Somlyó“ társadalmi hetilap ez idei április hó 3-án 14. számában, a negyedik oldalon „Emlékeim“ irta P. Szathmáry Károly által megjelent „Csarnok“ czimű közleményben, beszivárgott az egyháztörténelmi igazsággal meg nem egyező állítás és névhiba; — ugyanazért bátor vagyok megkérni a mélyen tisztelt szerkesztőséget a történelmi igazság érdekében, — legközelebbi számában — az ott ekképen közlött, — a harmadik bekezdésnél: „Igen stb. — görög nem egyesült stb. Sterka Sulvex“ stb., — mióta kérem még 1700. szeptember hó 3-én tartott Gyulafejerváron a nagyszerű uniói gyűlés, a szilágy-somlyói püspöki helyettes — mindig görög katolikus volt, és nem „nem egyesült“,*) az illető püspöki helyettes, kiről említett közleményben szó van az pedig nem Sterka-Sulvex,**) hanem Sterka-Sulutiú volt, Somlyó városában is ugy hiszem elég ismeretes név, kivált az öregebbeknél, ezt kérem becses lapjában az igazság érdekében helyreigazítani.

Kiváló tisztelettel lévén

S.-Győrtelekén, 1884. április 5-én

kész szolgálja
Budisianu Simon,
g. kath. lelkész.

Tisztelt szerkesztőség!***)

Kiindulva azon elvből „audiatur et altera pars“ nehogy a tisztelt olvasó közönség véleménye félrevezettség a „Szilágy-Somlyó“ f. é. 14-ik számában a hírek rovatában „Testvériség?“ motto alatt megjelent személyünkre vonatkozó közlemény által, melyben a közlő azt lobbanítja személyünkre: hogy a sz-somlyói ev. ref. tisztelet egyház által márczius 31-én adott diszebedeni tüntetői szándokból nem vettünk részt, kérjük tisztelettel a t. szerkesztőséget, sziveskedjék helyt adni becses lapja hasábjain abbéli nyilatkozatunknak: hogy mindenek előtt tiltakozunk a közlő indoklása ellen, midőn bennünket mint latin és görög szertartású katolikus papokat a kérdésben levő diszebedeni megjelenésünkben egyedül és kizárólag csak is a nagybójtí szent idő — melynek tartama alatt anyaszentegyházunk gyászol — akadályoztatott; mert kanonellenesnek láttuk, hogy míg egyrésről a szószék magaslatairól lelki nyájainknak az önmegtartózkodás és mértékletesség erényeinek gyakorlatát költjük szíveire, más részről mi magunk diszebedeken résztvegyünk.

Szilágy-Somlyó, április 9. 1884.

Püspöki Alajos,
Barboleviciu Alimp.

Tanügy.

A mult hét a papok és a tanítók gyűlésének ideje volt. Alig ért véget a sz-szo'noki ev. ref. egyház-megye tisztújító közgyűlése, — a sz-somlyói tanító já-

*) Örömmel adunk helyet e kiigazításnak, mert maga a jeles író is előszavában kijelentette, hogy tévedéseinek kiigazítását köszönettel veszi. Szerk.

**) Egyszerűen nyómdahiba, mert a kéziratban világosan van megírva „Sterka-Sulvex“. (Abban az időben a közserzetben állott püspöki helyettes s később jeles főpap nem irta magát Sulutiú-nak.) Szerk.

***) Készséggel adunk helyet e nyilatkozatnak s örömmel vesszük tudomásul, hogy „meg nem jelenésükben egyedül és kizárólag csak is a nagybójtí szent idő — gátolta nyilatkozókat. Egyebiránt ama kirúkból sem tab., sem kevesebb nem olvasható ki, mint az, hogy a ref. egyház által az egyházmegyei tisztikar s különösen a helybeli ref. papnak esperessé választása alkalmából rendezett közebédéről a más két felekezet főpapjainak elmaradása mindenkinek feltűnt, — És ezen feltűnést indokolja azon körülmény, hogy éppen az idej nagy bójtban a franczia köztársaság elnökének fényes estélyén az összes rom. kath. főpapság megjelent. Szerk.

dálya tükröződik vissza arcvonásain. Gyermekai sírnak jajgatnak és irtoznak atyjuktól, a véres gyilkostól.

Mily szenvedélyes ékesszólással tudja most ártatlanságát bizonyítani; hogy esküdözik, hogy kezei tiszták a vértől, hogy csak balsorsa sodorta őt e rettentő örvénybe.

Különben nem egyedül az ő könnyelműsége az, mely ezen hajmeresztő szerencsétlenségbe juttatá. Ki volna képes most az ő állításainak, esküvéseinek hitelt adni; ki ezt ezerszer megszegte, ki elvhajhászásáért családjának jólétét áldozta fel?

És most — ugy okoskodik mindenki — idegen tulajdonnal akarta övének veszteségét pótolni, és a nőt — ez rablóvágyának ellenállván, — könyörtelenül megölte. Oh, ez igazságos isten ítélet!

Mily sors! hóhérek által kivégeztetni, kötéllal körül gígyózva, mefojtatni.

Övének a nyomornál inségnél egyebet vissza nem hagyni, ráadásul, a bitófa által megbélyegzett névhez az atyai örökséghez, egy kötelet, egy véres kést és egy elrabolt ezüst kanalat!

Egy téves lépés miatt mindent, még a legdrágábbat, a becsületet, is el kell vesztenie! Nem kívánom esetelni, mily forró áhitattal egyesíti imáját a mellé adott papéval. Isten és törvények kegyelmeért könyörgött.

Mégis vajjon lehetett-e bátoríthatott-e királyi

ráskör tagjai gyűltek össze Krasznán, e hó 3-ikán, megtartani ez évben első — a járáskör 10 éves fennállásának örömnépevel összekötött — j.köri gyűlésüket.

A tavaszi szép nap, de inkább a kötelességérzetének tulajdonítandó, hogy a testület tagjai a j.kör e távoli végpontjára is oly szép számmal jelentek meg: S hogy az öröm és munkakedv teljes legyen, közöttünk tisztelhetők megyénk tanügyének vezérét: nsg. Kerekes József kir. tanfelügyelőt is; Kraszna község értelmiségéből pedig: Br. Gyóffy Lajos, Nagy Domokos, Domby Károly, Bakcsi Sándor és Belle Gyula urakat mint vedégeket.

A gyűlés Bene Ambrus elnök — velős és hasonlatokban gazdag — megnyitó beszédével vette kezdetét. Ezt követte volna a gyűlés fő s legtanulságosabb tárgya: a gyakorlati tanítások megtartása; azonban e tárgy, az erre vállalkozott tanítók akadályoztatása miatt, ez alkalommal elmaradt s eként a gyűlés csak a keblü ügyek elintézésére lett utalva. E kellemetlen incidens következtében elnök megbízott, hogy hasonló esetekben a kör rendes tagjaiból belátása szerint nevezzen ki próbatanítókat s erről őket a gyűlés előtt legalább is egy héttel értesítse.

Bene Ambrus olvassa a j.kör 10 éves történetét, s ezzel kapcsolatosan bemutatja a kör eddigi működéséről szerkesztett statisztikai kimutatást. Ezen adatok alapján felemlíteni kívánjuk, hogy a j.kör 1874. január 28-án tartotta alakuló gyűlését Bogdán István sz-somlyói tanító elnöklete alatt. A járáskör az idej tagjainak száma még csak 13 volt, azonban már a nevezett évben a Kraszna-Berettyó menti ev. ref. felekezeti tanító terület is e j.körhöz esatla kozván, jelentékenyen növekedett erőben és számban. S most, alakulása után 10 évvel, van a j.körnek 1 alapító, 1 tiszteletbeli, 2 pártoló és 31 rendes tagja.

Rátérve a kör működésére, megemlítésre méltónak találjuk, hogy a lefolyt 10. év alatt tartott a j.kör 28 rendes és 1 rendkívüli gyűlést. E gyűléseken tartott összesen 47 gyakorlati tanítást, melyből esik: a beszéd és értelemgyakorlatokra 5, az írva-olvasásra 5, a nyelvtanra 6, számtanra 10, földrajzra 6, a hittan, mértan, történet, természetrajz, ének, rajz és tornászatra 1—1, a természettanra 2. E gyakorlati tanításokból sikerültnek nyilvánított 52, kevésbé, vagy éppen nem sikerültnek 5. Felolvasást tartott 26-ot, melyből szakok szerint csoportosítva volt: paedagogiai 3, földrajz és történeti 1—1, kertészeti és házi ipari 2—2; vegyes szakokból 17. Ezeken kívül elintézt 3 vitatott és elintézt 71 felsőbb leíratot. Indítványba hozta Szilágy-megye földrajzának megírását s egy a megyebeli térképnek iskolai használatra leendő szerkesztését. Ez indítvány, — mint tudjuk, — nemcsak a megyei tanító-testületnél, hanem a megye termeiben is élénk vizsgálata alá, s ha még nem is egészben, de fele részben már is meghozta áldásos gyümölcsét. E j.kör indítványozta a köri könyvtárak létesítését is. S ez indítvány mellett, oly ki-tartóan küzdött, hogy 1883-ban minden ellenvélemény daczára, közgyűlésileg lett elrendelve a köri könyvtárak felállítására, kijelöltetvén e célra a tagsági díjak 1/3 része. Ez összegből kevés, talán épen semmi sem fordított e ideig e célra, de annyi elértünk az ige testé lett, s j.körünk tagjainak adakozása, de főleg Telegdy Márton tan.-testületünk tiszteletbeli tagjának áldozatkészsége folytán, köri könyvtárunk már is 147 művet foglal magában 241 kötetben.

A jótékonyosság oltárára is meghozta j.körünk szerény áldozatát. A győrvidéki és szegedi árviz károsult

kegyelmet remélni? akkor még a távoli pár percz alatt villám szárnyakon nem röpíté el a mindenható parancsokat a birodalom legtávolabb szögletébe is.

A halál előtte rémlik minden reménytelenségében. Szomorú vigasztalás számára, midőn a börtönőr a legfinomabb ételeket és a legválogatottabb italokat felhozta asztalára, hogy jóllakva lépjen a vérpadra. Utálattal eltelve nézegeti Órás e habzó nedvet, ezen átkozott mérget, mely először vagyonát, azután becsületét és végre életét, rabolja el. Egyszerre leirhatlan düh fogja el; felkapja a palackot, ogész erejével a földhöz vágja és felkiált: „Esküszöm elszállandó lelkem üdvére, ajkaim nem érintik soha többé ezen esábitó italt.“

Egy halálra ítéltől tragikomikus nyilatkozat ez, kinek ez életből már csak 3 órája van hátra. Félóra múlva megszólal a halál esőngetyű az elítélt lelkeért. Órás tudja, hogy a vég kezdetén áll; eszébe jut, hogy az ő magyar nemes elődei villámló kardokkal törtek az ellenségre; tehát neki sem szabad gyávaságot mutatnia.

Ha férfi vagy, maradj férfi egész a vesztőhelyig — gondolja magában — annál inkább, mert öntudata a véres büntől tiszta és lelkiismerete nyugodt, hogy megkönnyítse keresztjének terhét a merdek Golgotha uton és könnyeit felszárítja.

Drága édes anyja előtt letérdel és bocsánatáért

tanítók arczáról jkörünk is törült le egy könnyeseppet, az Eötvös alapba, a tanítók országos árvaházának alapjába is van egy néhány fillér.

Sokat lehetne még e j.kör 10 évi működéséből fölemlíteni, de e lap szűk tere nem engedheti, hogy a kevésbé jelentékeny dologra is kiterjesszük, elégnek tartunk ennyit is arra, hogy az intéző körök bepilanthassanak körünk működésébe s láthassák, hogy ez uton is törekszünk egy porszemmel bár, hozzá járulni hazánk művelődésének nagy épületéhez.

A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása után Bogdán István bizottsági elnök ismerteti a Bill József által j.körünkhöz pártolás végett megküldött „Tanító egyleti közlöny eszméje“ című felhívást. Ennek értelmében a tanító egyletek, — részint a lassan lüktető szellemi vérkeringés felfrissítése — az egyletek működésének határozott irány jelölése, részint a szorosabb érintkezés szempontjából, gyüleseikről esetről-esetre egyleti közlönyök kiadására vannak felhiva. A bizottság ajánlata folytán ez eszme pártolása elvileg elfogadottat kivitelére pedig megkerestetni határozottat a megyei tanító testület központi bizottsága, hogy ez ügyben már a jelenév közgyűléséhez javaslatot terjesszen be.

Ezután Magyar Lajos varsolezi tanító tartott emlékbeszédet, néhai Br. Eötvös József vallás és közoktatási miniszter halálának 13 éves évfordulója alkalmából. Emlékbeszéde időszaki, s miként a felolvasó is említi „ki-sé idejé; de miként az isteni tisztelet nincs sem időhöz, sem helyhez kötve, aként a nagy és halhatlan emberekről megemlékezés a kegyelet és hála érzetében sines korlátok közé szorítva.“ A nagy férfi élet-rajzára vonatkozó adatok rövid közlése után megemlékezik róla, mint államférfiről, mint a tanügy küzdő bajnokáról és mint költőről. Felolvasását élénk éljenzés követte s a mű a j.kör levéltárába helyezetteti határozottat.

A könyvtár vizsgáló bizottság megnyugtató jelentése tudomásul vétetett; azon indítványa pedig, melyszerint a könyvtár csakis szépirodalmi művekkel legyen szaporítandó, oda módosítottott, hogy koptatási díjak árán szépirodalmi művek, ellenben a tagsági díjakból paedagogiai művek szereztessenek. Ezzel kapcsolatosan elintézt tett Bogdán István abeli kérelme, hogy az általa kivett, de eltévedt, a kör tulajdonát képező, „Egy grófnő kalandjai“ című regény helyett „Az örültek orvosa“, „Egy gonosz fiu“ és a „Legujabb botrány“ című regények fogadtassanak el.

Több kevésbé lényes ügy letárgyalása után az indítványokra került a sor. Szentjóni Szabó Kálmán abbéli indítványa, miszerint indíttassék mozgalom a tanítók fizetésének emelése tárgyában s e végett keresztesse meg, s kéressenek fel a társkörök is, hasonló működésre a közgyűléshez utasítottat. Azon indítvány pedig, hogy a j.köri közgyűlés tárgysorozatába ezután a szavaltat is felvétsessék, el lett fogadva.

A jövő gyűlés Sz.-Somlyón fog megtartatni. Tárgysorozatában nag. Kerekes József tanfelügyelő indítványa folytán a következő két tétel megvitatása vétetett fel: „A tanító az osztatlan népiskolában“ és „Lehet-e a kézimunka központja az elemi oktatásnak?“ Előadókul: Tötös János zoványi és Sz. Szabó Kálmán lettek kirendelve.

Jakab Zsigmond volt sz.-nagy-falusi tanító a megye területéről eltávozván, neve a tagok sorából töröltetett.... Ujtagokul Dombó Károly és Sz. Szabó Kálmán lettek bejelentve.

esedezik. Szívéhez szorítja gyermekeit, kezeit fejükre téve, hogy egy ártatlanul elítéltnek utolsó áldását vegyék.

A végrehajtó bírót kéri, hogy még tovább folytassa a nyomozásokat, mert az isten igazságos fel fogja fedezni az igazi gyilkost és a büntető hatalom kezeibe szolgáltatandja. És ha az csak az ő halála után fogna megtörténni, végakarata, hogy holt testét ne adják oda a sasok és hollóknak martalécul, engedjék meg, hogy teste megszentelt temetőbe tétsessék, becsületben elhunyt polgártársai közé.

Még egy ölelés, egy kézzsoritás, szenvedő nejével, egy erőszakos elfojtott könnyápor és szívrazó zokogás, azután fellép a talyigára, melyen a cigány hóhér vár reá.

A lélekharang síri csöngése és tömédek nép követik az élő temetését a város végéig, hol zölden viruló halmok közepett kísértetiesen emelkedik fel a két oszlopu bitó. Még néhány perez és az akasztófa magához ragadja áldozatát.

A látottaktól megborzadva hagyja el a sokaság a vesztőhelyet.

Az akasztott ember egyedül marad ég és föld közt himbálódzva.

* * *

(Folyt. köv.)

A gyűlés utolsó tárgya a tisztujítás volt; ezzel azonban hamar végzett a gyűlés, mert a leköszönt tisztikar, közfelkiáltás után ujonnan megválasztatott.

Öt órai gyűlésezés után mindnyájan Nagy Albert helybeli tanító és kedves családja vendégszerető asztalához ültünk, hol az izletes magyar étkek és a jó bor, hamar tudta feledtetni velünk a Szentjóni indítványát.

Egy kedves és tanulságos nappal gazdagodva tértünk vissza a családi tűzhelyhez azon óhajok közt: vajha minél gyakrabban tarthatnánk K r a s z n á n g y ü l é s t!

Bogdán István
egyleti tag.

Nevelés-ügy.

A népiskolai történettanítás módszeréről.

(Folytatás.)

II. „Magyarország kereszténnyé lesz alkotmányos királysággá alakul“ 1. Szent István. 2. A nemzeti önállóság védelme a német császár ellen. 3. A fejedelmi rokonok viszáldokása. 4. Szent László király. 5. Könyves Kálmán és utódai. 6. A görög császár befolyása. 7. Az arany bulla.

III. „Másodszori országalkotás és az ország hanyatlása. 1. IV. Béla. 2. Az utolsó Árpádok.

Magyarország a különféle családokból származott királyok uralkodása alatt.

I. Az Anjouház és örökösei.“ 1. Róbert Károly 2. Nagy Lajos. 3. Mária. és Zsigmond.

II. A Hunyadiak kora. 1. Hunyadi János. 2. Mátyás király. 3. Az ország romlása a Jagellók alatt. Az ujkor.

Magyarország története az osztrák vagy Habsburgház uralkodása alatt.

I. „A Habsburg-ház uralkodását megelőző fontos események.“ 1. Az ujkor. 2. A találmányok. 3. A földrajzi fölfedezések. 4. Az egyház ujtítás

II. „A török uralom Magyarországon.“ 1. Az ország két felé szakítása. 2. Rudolf. 3. II. Mátyás. 4. A harmincz éves háboru. 5. I. Lipót. 6. II. Rákóczi Ferencz.

III. „A nemzeti hanyatlás és a rákövetkező ébredés korszaka.“ 1. III. Károly. 2. Mária Terézia. 3. II. 4. Az alkotmány visszaállítása.

IV. „Magyarország teljes kifejlődése vagy az alkotmányos átalakulása.“ 1. I. Ferencz. 2. V. Ferdinánd. 3. I. Ferencz József.

Nagyon természetes, ezen tananyag a 6. osztályban szintén hasonló beosztás és módszer mellett lenne tanítandó, csak hogy itt már egyes dolgok bővebben és összefüggőben adatsának elő. Midőn szavaimat e helyütt bezárnám, az említett vezérkönyv megszerzését, az abban foglalt alap elvek elsajátítását és gyakorlati alkalmazását, tanítótársaimnak melegen ajánlom.

II. Tankönyvekről.

A tankönyvekre vonatkozólag minő álláspontot foglaljon el a tanító? Vajjon szükséges-e a gyermekek kezébe tankönyvet adni?! Ez idő szerint kevés kivétellel, csaknem minden iskolában használnak tankönyvet, habár az előadottakból önként következnek: hogy a helyes módszerrel kezelt történeti tanítás minden kézi könyvet fölöslegessé tesz. De nem kívánok ez alkalommal pálcázni törni azok felett, a kik tankönyvet használnak; csakis azon óhajomnak vagyok bátor kifejezést adni: vajha az ifjabb tanítói nemzedékben azon nemesebb ambitio verne magának gyökeret, miszerint iparkodnék az előadás által a tankönyveket e térről kizsoritani! S melyet bizonyosan fel fog érni: a) ha a tanítása eléggé összefüggő s mintegy kikerített egészet képezend, ugy egészben, mint részleteiben, b) ha felette ügyel arra, hogy növendékei reproducalasnál ne hiányos töredéket adjanak vissza még azon esetben is, ha mindjárt tankönyvet használ, c) ha a mit mond és tanít, nem lesz a tankönyv szavainak egyszerű, gépies gondolkodás nélküli leírása, d) s végre ha az a mit ujonnan tanít, a már régebben eltanított anyaggal, egybefüggő egészet fog képezni.

(Folyt. köv.)

Hireink.

— Vasut. Sz.-Somlyó város és vidékének érdekeltsege m. hó 28-án tartotta meg N.-Károlytól Zilahig terjedő fő, és Sarmaságtól Sz.-Somlyóig kiágazó mellék — helyi érdekű — vasut vonal felépítése tárgyában értekezletét Br. Bánffy György ur ó mlgának elnöksége alatt, a mikor is az értekezlet kimondotta, hogy a megyei bizottsági közgyűlésnek e tárgyban hozott határozatát örömmel fogadja, a nyomjelzéseket Sarmaságtól Sz.-Somlyóig elrendelni, s annak végrehajtására Balázi Miklós mérnök kérését fel, ki is azt készséggel elvállalta végre a vasuti ügyben szükségelt intézkedések megtételére még 1880. évi aug. hó 8-án tartott értekezlet alkalmával kinevezett bizotts., melynek tagjai: Br. Bánffy Albert, Br. Bánffy György, Br. Bánffy Zoltán, Br. Gyórfy Lajos, Veres János, Bidoskuthy György, Simó Ferencz, Dombó Károly, Visky János, Nagy Domokos, Réner Albert, Józsa Gyula, Ruzska Ignác, Nagy László, Somogyi Kálmán, Bocsánczi Adolf. Bartha

Sámuel, Szabó Ferencz, Virág Lajos és Tamkó Bertalan, következő tagokkal szaporítottatott: Veress József, Ajtai Albert, Bööni Sándor, Ruzska István, gróf Bethen Ferencz, Nagy Ferencz, Korbuly Bogdán, Pavlik Sándor. id. Páskuj József, id. Páskuj István Balázi Miklós, Tapodi Tamás és Dr. Ajtai Endre.

— Működvelői előadás. A kolozsvári „Hilaria“ dalegylet közbejött akadályok miatt a közelgő Husvétünnepnek alatt nem jő el hozzánk, így a működvelő-társulat husvét másodnapján előadja „A cigány“ eredeti színművet.

— A helybeli rom. kath. templomokban a nagyhéti szertartások közül az áhitatos hívek figyelmébe ajánlatnak: Csütörtökön a közáldozással egybekötött nagymise. Nagypénteken az előszentelt mise passióval s kereszt imádással, mely után a szentség a szentsírba tétetik. Nagyszombaton tűzzsenteles, husvétüi gyertya megáldása dicsénekekkel, azután a prophetiák, végül a föltámadási nagymise. Mindezek a Minoriták templomában egy óra különbséggel előbb fognak tartatni, mint a plebániái templomban. Megjegyzendő, hogy a plebánián a nagypénteki délelőtti szertartások végzése után ft. Kozma Gusztáv segédlelkész befogja fejezni, bőjtisz. beszédeit és ugyanott szombaton keresztut szenteles is lesz. A délutáni időben szerdán, csütörtökön és pénteken Jeremiás siralma a plebánián 3 óraker, a Minoritáknál 4 óraker gyász szolozsmákkal összekötve. Az ur föltámadásának ünnepélyes szertartása ez utóbbi helyen 5- a plebánián 6 óraker fog megtartatni.

— Gyászhir. Szepey Péter házfőnököt e hó 4-én d. u. 4 óraker kísérték örök nyugalom helyére, temetésén nagy közönség volt jelen, az önk. tűzoltó egylet is teljes díszben fákllyakkal kivolt rendelve, a háznál és a sírnál a vegyes dalárda énekelt, a koporsóra koszorukat tettek, szalagján a következő feliratokkal: „Szepey Péter elfelejthetetlen kartársunknak a gymnasium tanári kara.“ — „Szeretett volt tanárunknak és confratériknak Mike István és Imre 1884.“ — „Hála és tisztelet jeléül a II. gymn. oszt. tanulói Szepey Péter fötisztelendő urnak.“ — „Szepey Péter felejtethetetlen tanárunknak Páskuj Antal és István 1884.“ Koszorukat tettek még: Koronka Lajosné és Retezár János. A ház tagjai által kiadott gyászjelentés így szól: A Minoritarendiek sz.-somlyói társházának tagjai szomoruan jelentik, hogy Szepey Péter áldozár, jó szerzetestárs, házfőnök, gymn. tanár, városi képviselő, életének 47-ik, áldozárságának 20-ik, és tanárságának 19-ik évében, huzamos betegeskedés de rövid szenvedés után, a haldoklók szentségeiben példás buzgósággal részesülvén, f. hó 2-án d. u. 6 óraker csendesen elszenderült. Hosszu álma fölött üdvösség fénye derengjen, Mignem az üdvözülés hajnala kelti fel őt.

— Gyászhir. Városunk polgármesterének „László“ kis fiát e hó 7-én d. e. 11 óraker temették el a szép számmal megjelent közönség részvéte mellett. A koporsót sok szép koszoru fedte, a kiadott gyászjelentés következő: Genesy Sándor és neje Debreczeni Katalin, gyermekeik: Miklós, Imre, Eszter, Katalin, Viktoria, Róza, Bertalan és Sarolta szomorodott szívvel tudatják, hogy Genesy László 9 hónapos gyermekük, illetőleg testvérük, f. évi ápril 5-én d. e. 11 óraker rövid betegség után megszűnt élni. Béke poraira!

— Közgyűlés. A temetkezési egylet az Erős István elhalálozásával üresedésbe jött elnöki állomás betöltés céljából rendkívüli közgyűlést e hó 27-én d. u. 2 óraker tartja meg.

— Fagy. Folyó hó 3. 4. és 5. napjain, oly hideg volt városunkban, hogy különösen 5-én viradóra a víz befagyott, szőlőben kárt nem tett, hanem a virágzásnak indult gyümölcsfákba igen.

— Népesedési mozgalom. Az 1884. év els. negy. lőben Sz.-Somlyó várossában: rom. hath: szü. etett fiu 4, leány 4, össz. 8, elhalt férfi 4, nő 1, össz. 5, szaporodás 3; ev. ref. született: fiu 4, leány 6, össz. 10, elhalt férfi 5, nő 2, össz. 7, szaporodás 3, gör. kath. született: fiu 5, leány 4, össz. 9, elhalt férfi 3, nő 1, össz. 4, szaporodás 5, izraelita született: fiu 4, leány 3, össz. 7, elhalt férfi 1, nő 2, össz. 3, szaporodás 4. Ezek szerint született fiu 17, leány 17, összesen 34, elhalt férfi 13, nő 6, összesen 19, szaporodás 15.

— Halálozások. Az 1884. év első negyedében Sz.-Somlyó várossában elhaltak: Dul Pál, Brüll Matild, Kovács Ödön, Cserne József, Panó Anna, Horváth István, Lengyel Hermina, Magyar Boris, Hurbán Mihály, Rácz János, Genesy Ignác, Kapitán István, Benkő István, Páske Miklós, Ince János, Erős István.

— Köstönst nyilvánítás. A helybeli Minorita r. társház elhunyt főnökének temetése alkalmával szép számmal megjelent nemes keblű közönségnek a tanusított részvétért meleg köszönetet mond a szerzetes társak nevében Sz.-Somlyón 1884. apr. 4-én Tapody Tamás ker. örnök és ideigl. főnök.

— Hazánk népköltészeti kincstárából, a „Magyar Dal-Album“-ból ez év folyamán jelenik meg az V. kötet, a 801—1000 számú dallamokkal, és pedig 10 havi füzetben, füzetenkint 20, tehát 10 füzetben összesen 200 dallammal zongorára alkalmazva. Á most megjelent áprilisi füzet tartalma következő: 1. Fakó lovam hej be tarka. 2. Falu végén van egy kis fihér ház. 3. Falu végén kurta kocorma. 4. Fáj a szívem, jaj angyalom. 5. Fehér cipő, szalonna. 6. Fehérvári dombon ülő cigányok. 7. Fehérváron szép az élet. 8. Fekete száru cseresznye. 9. Fekete tyuk iromba. 10. Fel! fel! vitézek a csatára! 11. Felülről fordított a szél. 12. Fogy már a nap melege. 13. Fűtyül a szél. 14. Gábor deák mélyen címerül. 15. Ha betekint a betyár á csárdába. 16. Ha kimegyünk rózsám a szőlőbe. 17. Hallja-e, hallja-e kis vicióm? 18. Halvány arczom két kezembe. 19. Ha madár lehetnék. 20. Ha még egyszer lány lehetnék. — Az ötödik évfolyam előfizetési ára bérmentes szétküldéssel: 10 füzetre 1 frt 80 kr, 5 füzetre 90 kr, egy-egy füzet ára 25 kr. — Előfizetések postaltalványon a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

